

Sygn. akt I CSK 5/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSA Andrzej Niedużak (sprawozdawca)

SSN Tadeusz Wiśniewski

w sprawie z powództwa J. W., B. R. i E. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 lipca 2012 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 9 lutego 2011 r.,

1. **uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 i apelację powodów oddala, odstępując od obciążania powodów obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej,**
2. **odstępuje od obciążania powodów obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego na rzecz strony pozwanej.**

Uzasadnienie

Pozwem z dnia 20 września 1999 r. A. K., E. M., B. R. i J. W. wystąpili przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki o zasądzenie odszkodowania w łącznej kwocie 32.829.653 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 sierpnia 1999 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu. Na odszkodowanie składały się żądania zapłaty na rzecz A. K. kwoty 13.680.116 zł, E. M. kwoty 2.734.710 zł, B. R. kwoty 2.734.710 zł oraz na rzecz J. W. kwoty 13.680.116 zł. W uzasadnieniu powodowie wskazywali, że decyzją z dnia 23 września 1997 r. Minister Gospodarki stwierdził, iż przejęcie na własność Skarbu Państwa przedsiębiorstwa pod nazwą M. Wytwórnia Win /.../, nastąpiło z naruszeniem prawa. Na tej podstawie powodowie wnosili o zasądzenie dochodzonych kwot, jako należnego im odszkodowania.

Pozwany Skarb Państwa - Minister Gospodarki wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, wskazując, iż ustalona i wypłacona już powodom kwota odszkodowania rekompensuje całkowicie poniesione przez nich szkody. Wynikające z pozwu dalsze żądania są, zdaniem pozwanego, bezpodstawne. Pozwany podnosił, że odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa na podstawie art. 160 k.p.a. ogranicza się do poniesionej szkody rzeczywistej, nie obejmuje zaś utraconych przez uprawnione osoby korzyści.

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2000 r. Sąd Okręgowy zasądził od Skarbu Państwa - Ministra Gospodarki na rzecz A. K. i J. W. kwoty po 5.079,22 zł oraz na rzecz E. M. i B. R. kwoty po 1.015,36 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 grudnia 2000 r. do dnia zapłaty. Sąd Okręgowy ustalił, iż według sporządzonego w dniu 19 listopada 1952 r. spisu inwentarza oraz surowców, materiałów pomocniczych, wyrobów gotowych, półgotowych i robót w toku, wartość przejętego majątku, według cen z maja 2000 roku, wyniosła 39.989,17 zł. Kwota ta stanowiła, zdaniem Sądu Okręgowego, szkodę rzeczywistą w rozumieniu art. 160 k.p.a. Po odliczeniu kwoty przyznanej przez Ministra Gospodarki, różnicę Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powodów. Jednocześnie powództwo w zakresie odszkodowania za utracone korzyści oraz koszty odbudowy pomieszczeń zostało oddalone.

Powodowie wnieśli apelację, w której skarżyli wyrok w części oddalającej powództwo.

Na skutek apelacji powodów Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 28 lutego 2002 r. zmienił zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego z dnia 13 grudnia 2000 r. w punkcie I i II i podwyższył zasądzone na rzecz powodów A. K. i J. W. odszkodowanie do kwoty po 8.614 zł, zaś na rzecz E. M. i B. R. do kwoty po 1.722 zł, tj. o wartość butelek do wina zamówionych i sprowadzonych już po ustanowieniu zarządu przymusowego. W pozostałym zakresie apelację powodów oddalił.

Powodowie wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację co do kwoty 8.931.474,84 zł zaskarżyli skargą kasacyjną.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2003 r. Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w punkcie I w części oddalającej apelację i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Najwyższy stwierdził, iż wobec treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003 r. w sprawie sygn. akt K 20/02, powodowie mogą żądać odszkodowania również za utracone korzyści za okres od dnia 17 października 1997 r., tj. od wejścia w życie Konstytucji RP do dnia wyrokowania przez Sąd Najwyższy. Ponieważ w tym przedmiocie nie dokonano niezbędnych ustaleń, uchylenie wyroku dotyczyło całej kwoty żądanej z tytułu utraconych korzyści.

W toku ponownego rozpoznania sprawy powodowie przed Sądem Apelacyjnym ograniczyli swoje żądania odszkodowania za utracone korzyści do łącznej kwoty 2.709.605 zł. Powództwo ponad tę kwotę zostało cofnięte za zgodą pozwanego na rozprawie apelacyjnej w dniu 12 maja 2004 r. i postępowanie co do kwoty 6.086.775 zł Sąd Apelacyjny umorzył.

Wyrokiem z dnia 12 maja 2004 r. Sąd Apelacyjny uchylił częściowo wyrok Sądu Okręgowego z dnia 13 grudnia 2000 r. co do kwoty 2.709.605 zł i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego. Sąd Apelacyjny wskazał, iż wobec zmiany stanu prawnego na skutek uznania przez Trybunał Konstytucyjny art. 160 k.p.a. za niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zasadność żądania powodów w części dotyczącej

odszkodowania za utracone korzyści musi zostać zbadana przez sąd pod kątem spełnienia przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417 k.c. Jednocześnie wobec uznania decyzji z 1952 r. oraz orzeczenia z 1959 r. za wydane z naruszeniem prawa, przesądzona została bezprawność działania funkcjonariuszy państwowych. W tej sytuacji powodowie zostali zobligowani do wykazania, iż na skutek tych zdarzeń zaistniała szkoda oraz udowodnienia wysokości tej szkody. Z uwagi zaś na to, iż okoliczności te nie były dotychczas badane, brak było ustaleń w tym zakresie.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy powodowie ostatecznie wnosili o zasądzenie na rzecz A. K. kwoty 1.654.085 zł, E. M. kwoty 417.886,53 zł, B. R. kwoty 417.886,53 zł i J. W. kwoty 1.654.085 zł z tytułu utraconych korzyści za okres od dnia 17 października 1997 r. do dnia 7 października 2009 r.

Pozwany Skarb Państwa - Minister Gospodarki wnosił o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 29 grudnia 2009 r. zasądził od Skarbu Państwa - Ministra Gospodarki na rzecz powodów J. W. i A. K. kwotę po 493.129,03 zł oraz na rzecz E. M. i B. R. kwotę po 98.578,46 zł, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Sąd uznał, że powodom należne jest odszkodowanie obejmujące straty rzeczywiste, które powodowie ponieśli oraz korzyści, które mogliby osiągnąć, gdyby nie przeprowadzono nacjonalizacji. Sąd Okręgowy przyjął, iż odszkodowanie z tytułu utraconych korzyści należy się powodom za okres od dnia 17 października 1997 r. tj. od daty wejścia w życie Konstytucji RP do dnia 13 listopada 2003 r. tj. do daty wyroku Sądu Najwyższego, kiedy to ostatecznie zasądzono powodom odszkodowanie za przejęcie przedsiębiorstwa /.../.

Apelacje w zakresie oddalonego powództwa wnieśli powodowie poza A.K., której apelacja została odrzucona. Zarzucali naruszenie art. 361 § 2 k.c. w związku z art. 160 k.p.a. poprzez przyjęcie, że odszkodowanie za szkodę w postaci utraconych korzyści powinno zostać ustalone w oparciu o wielkość produkcji M. Wytwórni Win /.../ w roku 1952. Powodowie utracili definitywnie przedsiębiorstwo 1959 roku, w roku 1956 zdolność produkcyjna tego przedsiębiorstwa kształtowała się na poziomie 15.000 -17.000 litrów produktu miesięcznie. W roku 1952 zdolność

produkcyjna kształtowała się na poziomie 20.000 litrów produktu miesięcznie. Apelujący wnieśli o zmianę wyroku w zaskarżonej części i uwzględnienie ich powództwa w żądanym zakresie.

Sąd Apelacyjny uznając zasadność złożonych apelacji wyrokiem z dnia 9 lutego 2011 r. zmienił orzeczenie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że zasądził od Skarbu Państwa -Ministra Gospodarki na rzecz J. W. dalszą kwotę 739.695 zł oraz na rzecz B. R. i E. M. dalsze kwoty po 147.868 zł.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł pozwany Skarb Państwa - Minister Gospodarki. Wnosił o zmianę wyroku Sądu Apelacyjnego poprzez oddalenie apelacji powodów. Pozwany wywodził, iż zgodnie z uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r. sygn. akt III CZP 112/10, jeżeli ostateczna wadliwa decyzja administracyjna została wydana przed dniem wejścia w życie Konstytucji RP z 1997 r., odszkodowanie przysługuje na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. i nie obejmuje korzyści utraconych w skutek jej wydania, choćby utrata nastąpiła po wejściu w życie Konstytucji. Tym samym, wskazywał skarżący, orzeczenie Sądu Apelacyjnego uznać należałoby za pozostające w sprzeczności z wykładnią przepisu art. 160 § 1 k.p.a. dokonaną przez Sąd Najwyższy w powołanej uchwale, której na podstawie art. 61 § 6 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2056 ze zm.) służy przymiot zasady prawnej.

W odpowiedziach na skargę kasacyjną powodowie wnosili o jej oddalenie. Wskazywali, że wykładnia prawa dokonana w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2003 r. stanowiła element ukierunkowujący kolejne wydawane w sprawie orzeczenia sądów powszechnych i stosownie do przepisu art. 398²⁰ k.p.c. wiązała Sądy rozpoznające sprawę na dalszym etapie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarówno w piśmiennictwie, jak i w judykaturze Sądu Najwyższego panuje zgodność co do tego, że wykładnia prawa dokonana przez Sąd Najwyższy jest wiążąca dla sądu, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania. Interpretacja prawna wiąże sąd drugiej instancji niezależnie od odmiennych jej ocen, dokonywanych przez skarżącego (por. przykładowo wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 r., ISCK 341/10 – nie publ.). Wedle ukształtowanej praktyki, także Sąd Najwyższy jest związany wykładnią prawa przyjętą uprzednio w tej samej sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 413/04 – nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2009 r., II CSK 180/09). Na gruncie obowiązującego obecnie art. 398²⁰ k.p.c. (podobnie jak stanowiącego jego odpowiednik, uchylonego z dniem 6 lutego 2005 r. i art. 393¹⁷ k.p.c.) podkreśla się, że związanie sądu, któremu sprawa została przekazana, wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy ma charakter wyjątkowy, co przemawia za wąskim rozumieniem pojęcia „wykładnia prawa”, jako wyjaśnienie treści przepisu prawa. Nie obejmuje ono natomiast kwestii, które były przedmiotem wykładni, ale wykraczały poza przesłanki pozytywnego albo negatywnego ustosunkowania się do podstaw kasacyjnych, poglądów prawnych wypowiedzianych na marginesie orzeczenia, a także ocen dotyczących stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 626/09 – nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2001 r., V CKN 437/00 – nie publ.). Kierując się wskazanymi dyrektywami, Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę ponownie, podwyższył zasądzone powodom odszkodowanie obejmujące korzyści utracone przez nich w następstwie niezgodnego z prawem przejęcia na własność Skarbu Państwa przedsiębiorstwa powodów. Po wydaniu przez Sąd Apelacyjny wyroku, w dniu 31 marca 2011 r. Sąd Najwyższy Izba Cywilna w pełnym składzie podjął uchwałę, wedle której, do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 §1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1,2,3 i 6 k.p.a. Jeżeli ostateczna wadliwa decyzja administracyjna została wydana przed dniem wejścia w życie Konstytucji RP, odszkodowanie przysługujące na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. nie obejmuje korzyści utraconych wskutek jej wydania, choćby ich utrata nastąpiła po wejściu w życie Konstytucji (III CZP 112/10, OSNC 2011/7-8/5). Powołując się na tę uchwałę, strona pozwana wniosła skargę kasacyjną domagając się uchylecia zaskarżonego wyroku i oddalenia apelacji powodów. W uzasadnieniu skargi wskazywano, że zgodnie z art. 61 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2056 ze zm.), uchwały pełnego składu

Sądu Najwyższego, połączonych izb oraz składu całej Izby z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych.

Rozważając zarzuty i wnioski skargi kasacyjnej trzeba przypomnieć, że stosownie do art. 62 ustawy o Sądzie Najwyższym, uchwały Sądu Najwyższego mające moc zasady prawnej wiążą składy Sądu Najwyższego, aby od nich odstąpić, konieczne jest wystąpienie do odpowiedniego (zwykle większego) składu Sądu Najwyższego. W przedstawionych okolicznościach ujawnia się dysonans pomiędzy wynikającą z art. 398²⁰ k.p.c. zasadą związania dokonaną przez Sąd Najwyższy wykładnią prawa a zasadą związania składów Sądu Najwyższego uchwałą mającą moc zasady prawnej. Nie jest to problem obcy orzecznictwu Sądu Najwyższego. Prymat zasady prawnej przed związaniem poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wydanym wcześniej wyroku przyjął Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 24 listopada 1956 r. (4 CR 575/56, OSPiKA z 1957 r., nr 1, poz. 8, s. 8). W uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (której nadano moc zasady prawnej) z dnia 25 lutego 1957 r. (I CO 44/56, OSNCK 1958/1/3) stwierdzono, że związanie wykładnią prawa dokonaną w orzeczeniu uchylającym wyrok sądu pierwszej instancji (w owym czasie Sąd Najwyższy był także sądem rewizyjnym) wyjątkowo nie będzie miało miejsca, w razie późniejszego podjęcia uchwały przez całą Izbę lub przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, wpisaną do księgi zasad prawnych, która ustaliła inną wykładnię przepisów prawa. Podkreślić trzeba, że Sąd Najwyższy wyraźnie oddzielał wymienione uchwały Sądu Najwyższego od wytycznych Sądu Najwyższego, które miały walor powszechnie wiążących. W najnowszym orzecznictwie, wskazać należy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r. (III UK 23/07, OSNP 2008/19-20/298). Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że związanie wykładnią prawa według art. 398²⁰ k.p.c. nie jest bezwzględne, gdy inna wykładnia wynika z późniejszej uchwały Sądu Najwyższego, która ma moc zasady prawnej. Sąd Najwyższy wskazał, że poważne wątpliwości co do wykładni prawa lub ujawnione rozbieżności w wykładni prawa Sąd Najwyższy wyjaśnia i rozstrzyga w uchwałach. Uchwały pełnego składu, składu połączonych izb oraz składu całej Izby z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych. Skład siedmiu sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej. Zachodzące związanie

składów Sądu Najwyższego takimi uchwałami powoduje, że aby od nich odstąpić, niezbędne jest przedstawienie powstałego zagadnienia odpowiedniemu składowi Sądu Najwyższego w celu podjęcia uchwały. A zatem gdyby w momencie przekazywania sprawy do ponownego rozpoznania była już określona i wiążąca interpretacja przepisu (zasada prawna), to Sąd Najwyższy uchylając wyrok nie dałby innej wykładni niż wynikająca z zasady prawnej, chyba że wszcząłby procedurę o jej zmianę. W konsekwencji brak związania Sądu Najwyższego uprzednią wykładnią był dla Sądu Najwyższego w prezentowanej sprawie niewątpliwy.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, podziela pogląd o pierwszeństwie wiążącej składu Sądu Najwyższego wykładni prawa, dokonanej w mającej moc zasady prawnej uchwale, przed wykładnią prawa dokonaną w wyroku Sądu Najwyższego w okolicznościach wskazanych w art. 398²⁰ k.p.c. Z niezbędnym uproszczeniem, wykładnię prawa należy określić jako wyjaśnianie sensu przepisów prawnych, ustalanie właściwego ich rozumienia, przypisywanie im odpowiedniego znaczenia. Złożoność norm prawnych oraz skomplikowane stany faktyczne w połączeniu z wielką dynamiką zjawisk społecznych uzasadniają potrzebę odwoływania się w procesie wykładania prawa do gremiów cieszących się szczególnie wysokim autorytetem. Możliwość przedkładania zagadnień prawnych odpowiednim składom Sądu Najwyższego stanowi realizację tej potrzeby. Wykładnia dokonywana w ten sposób uwzględnia w największym stopniu doświadczenia praktyki orzeczniczej oraz dorobek teorii prawa i piśmiennictwa, nie sposób zatem odmówić jej pierwszeństwa.

Przedstawione stanowisko wzmacnia argumentacja odwołująca się do zasad ustrojowych. Art. 175 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że wymiar sprawiedliwości w Polsce sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. Stosownie zaś do art. 183 ust. 1 Konstytucji, Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i sądów wojskowych w zakresie orzekania. Nadzór ten jest wykonywany przy użyciu środków prawnych o różnorodnym charakterze w każdym jednak przypadku nadrzędnym celem postępowania przed Sądem Najwyższym, jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie prawidłowej wykładni

i jednolitego stosowania prawa przez wszystkie sądy niższego rzędu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2006 r., I PZP 2/06, OSNP 2007/15-16/224). Nadzór judykacyjny Sądu Najwyższego nabiera szczególnej doniosłości wtedy, gdy w orzecznictwie sądów ujawniają się rozbieżności w wykładni prawa, albo gdy wyłaniają się takie problemy prawne, które budzą poważne wątpliwości. Kwestie te reguluje prawo procesowe oraz przepisy o charakterze ustrojowym. W art. 390 § 1 k.p.c. zastrzeżono dla sądu drugiej instancji możliwość zwrócenia się do Sądu Najwyższego, jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości. Ujawnienie się takiego zagadnienia przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej, uprawnia Sąd Najwyższy do przekazania tego zagadnienia do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego Sądu. Uchwała powiększonego składu Sądu Najwyższego jest w danej sprawie wiążąca (art. 398¹⁷ § 1 i 2 k.p.c.). Znacznie szersze kompetencje rozstrzygania zagadnień prawnych przewiduje ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. nr 240, poz. 2052 ze zm.). Art. 59 powołanej ustawy dotyczy nie tylko postępowania wywołanego skargą kasacyjną, ale także innymi środkami prawnymi. Ponadto dotyczy zarówno zagadnień prawnych, które wyłoniły się przy okazji rozpoznawania konkretnej sprawy, jak i tzw. zagadnień abstrakcyjnych. Uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych Izb oraz składu całej Izby z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych. Skład siedmiu sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej (art. 61 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym).

Powyższe wskazuje, że wykładnia prawa dokonana w uchwale Sądu Najwyższego mającej walor zasady prawnej jest najbardziej dojrzałą postacią realizacji konstytucyjnego postulatu sprawowania przez Sąd Najwyższy wymiaru sprawiedliwości. Jak już wspomniano, związanie składów Sądu Najwyższego zasadą prawną sprawia, że odstępienie od wykładni wyrażonej w zasadzie prawnej wymaga dochowania rygorów przewidzianych w art. 62 ustawy o Sądzie Najwyższym. W tych okolicznościach zasadne jest stwierdzenie, że Sąd Najwyższy jest związany dokonaną w sprawie wykładnią prawa (art. 398²⁰ k.p.c.), reguła ta doznaje ograniczenia, gdy odmienna wykładnia wynika z późniejszej uchwały Sądu Najwyższego mającej moc zasady prawnej.

Będący przedmiotem wykładni przepis art. 160 § 1 k.p.a. stanowi materialnoprawną podstawę roszczeń powodów. Zarzut jego naruszenia przez błędną wykładnię wyczerpuje podstawę skargi kasacyjnej (art. 398³ §1 pkt 1 k.p.c.). Zarzut ten okazał się uzasadniony. Równocześnie w skardze kasacyjnej zamieszczony został wniosek skarżących o wydanie wyroku reformatoryjnego, który w realiach rozpoznawanej sprawy powinien skutkować uchynieniem zaskarżonego wyroku i oddaleniem apelacji powodów. Jak to już wcześniej wywiedziono, Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną, ocenił podniesiony w niej zarzut jako uzasadniony, zatem zostały spełnione, określone w art. 398¹⁶ k.p.c., przesłanki wydania przez Sąd Najwyższy wyroku reformatoryjnego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Szczególny zbieg zdarzeń mających decydujący wpływ na treść orzeczenia a od stron niezależnych, uzasadniał orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c.